

TRAJNOSTNI RAZVOJ NI VEČ MOGOČ - SLEDI TRAJNOSTNI UMIK S SAMOOSKRBO IN VIŠJIM NIVOJEM ZAVEDANJA

Prof. ddr. Ana Vovk

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Šola za ravnanje

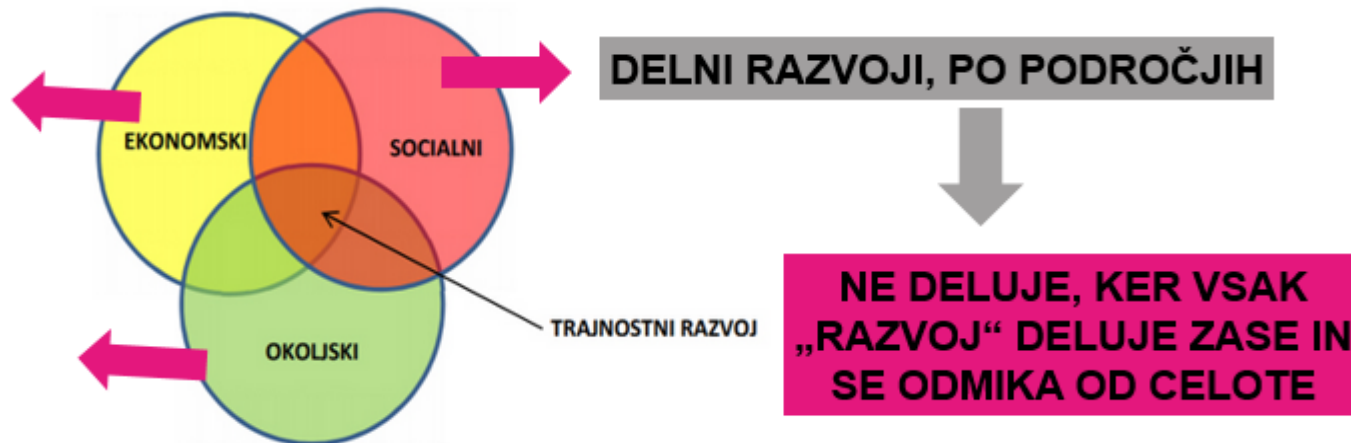
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

trajnost je samo linijska dimenzija, zato je pravilno **trajnostnost**, pomeni krožno dimenzijo

Kaj je trajnostno delovanje oziroma trajnostni razvoj?

Beseda trajnost (sustainability)

Plut (2005, 62) navaja, da se je v strokovnih krogih **izraz »sustainability«** (ali po slovensko trajnost) izoblikoval v podnaslovu poročila World Conservation Strategy o svetovni naravni dediščini Mednarodnega združenja za varstvo narave in naravnih virov. Šlo je za **koncept integracije varstva narave in razvoja v smislu zaščite le-te**, kasneje se je razumevanje razširilo na področje trajnostnega razvoja v gospodarstvu in nazadnje na družbo oz. socialno področje. Tako se načelo trajnosti v sedanjosti pojmuje tridimenzionalno, kar pomeni, da **kazalci napredka oz. gospodarskega razvoja ni samo ekonomski, temveč tudi socialni in okoljski**. Pomembno je tudi, da paradigma govori o nujnosti ohranjanja zdravega okolja in naravnih virov za prihodnje generacije (t. i. medgeneracijska odgovornost).

Slika 1: Vidiki trajnostnega razvoja. Povzeto po: Demšar, Mitrovič, 2007: 3 in dr.

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Nalozbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Že zdaj narava izginja

POZOR!!

Izkoriščanje narave

Ena izmed mnogih primernih definicij trajnosti je zagotovo slednja:
“uravnotežen sonaravni razvoj, ki s tehnološkim napredkom in gospodarskim razvojem ohranja naravo in blaginjo prebivalstva ter je usklajen s strategijo trajnostnega razvoja, kar zagotavlja možnosti za ugodne življenjske razmere tudi zanamcem” (Lah, 2020).

Nosilci kapitala še bolj bogati

Samo ohranja stanje porušenosti narave in naraščanje revščine

Od trajnostnega razvoja do trajnostnosti

Angleška beseda sustain pomeni vzdrževati, ohranjati, vztrajati, nositi, torej trajnost nečesa v časovnem obdobju.

Beseda trajnostnost uči odrekanje, samoomejevanje in samodisciplino, zato politično ni zanimiva, zato se ideja o odgovornem načinu življenja širi počasi in se zelo malo vključuje v izobraževanje.

Zakaj??

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
Razvoja in inovacij

Šola za ravnatelje

Nalozbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Sporna definicija:

Trajnostni razvoj je način gospodarjenja, ki zadovoljuje potrebe sedanje družbe, ne da bi zmanjšale možnosti prihodnjim generacijam.

Lahko rečemo, da je način življenja, ki je nesebičen do drugih rodov.

NAPAKE:

- 1. Poudarja samo gospodarstvo.**
- 2. Ohranja in podpira potrošništvo in koriščenje virov, čeprav teh že zdaj zmanjkuje.**
- 3. Napačno predpostavlja, da bodo prihodnje generacije imele take potrebe kot jih ima sedanja.**
- 4. Nobenih omejitev!**
- 5. Nobenih sprememb, nobenih odgovornosti, nobenih varčevanj.**
- 6. Nihče za nič ni odgovoren in ni časovnih rokov.**

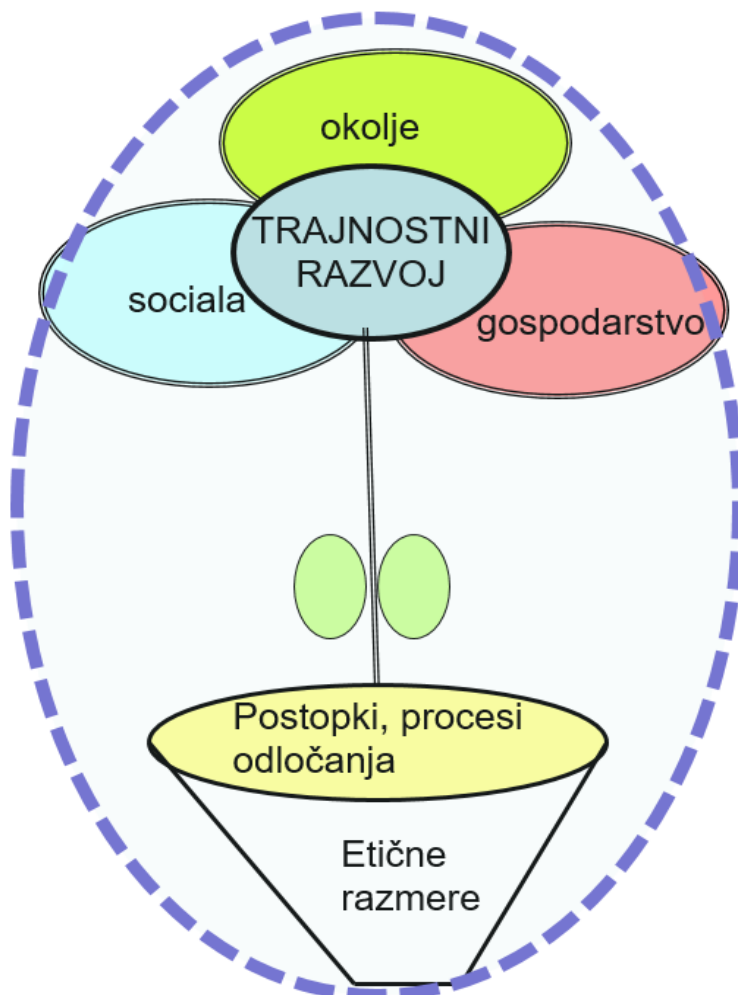

Nujno je potrebno izbrisati napačno definicijo:

Trajnostni razvoj, ki so jo prvič opredelili leta 1987, kot:
“Trajnostni razvoj je takšen razvoj, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožal možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim lastnim potrebam.” Kasneje so spoznali, da je že sama opredelitev besede zelo sporna, saj v prvi vrsti promovira zamegljeno razmišljanje, ker poizkuša združiti dve nezdružljivi ideji. In sicer idejo o varovanju okolja in idejo o ohranjanju gospodarstva. Na nek način “kliče” po ohranjanju razvoja, ne pa ohranjanju narave.

S težnjo po nadaljnjem razvoju so poimenovali klasični razvoj kot „trajnostni razvoj, ki namenoma skrije trajnost in daje prednost razvoju, **od katerega pa imajo največjo korist samo nosilci kapitala in politični odločevalci.**

TRAJNOST NAPREDEK

Je proces z
notranje povezanimi
vsebinami in aktivnostmi.

Je stabilen proces.

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

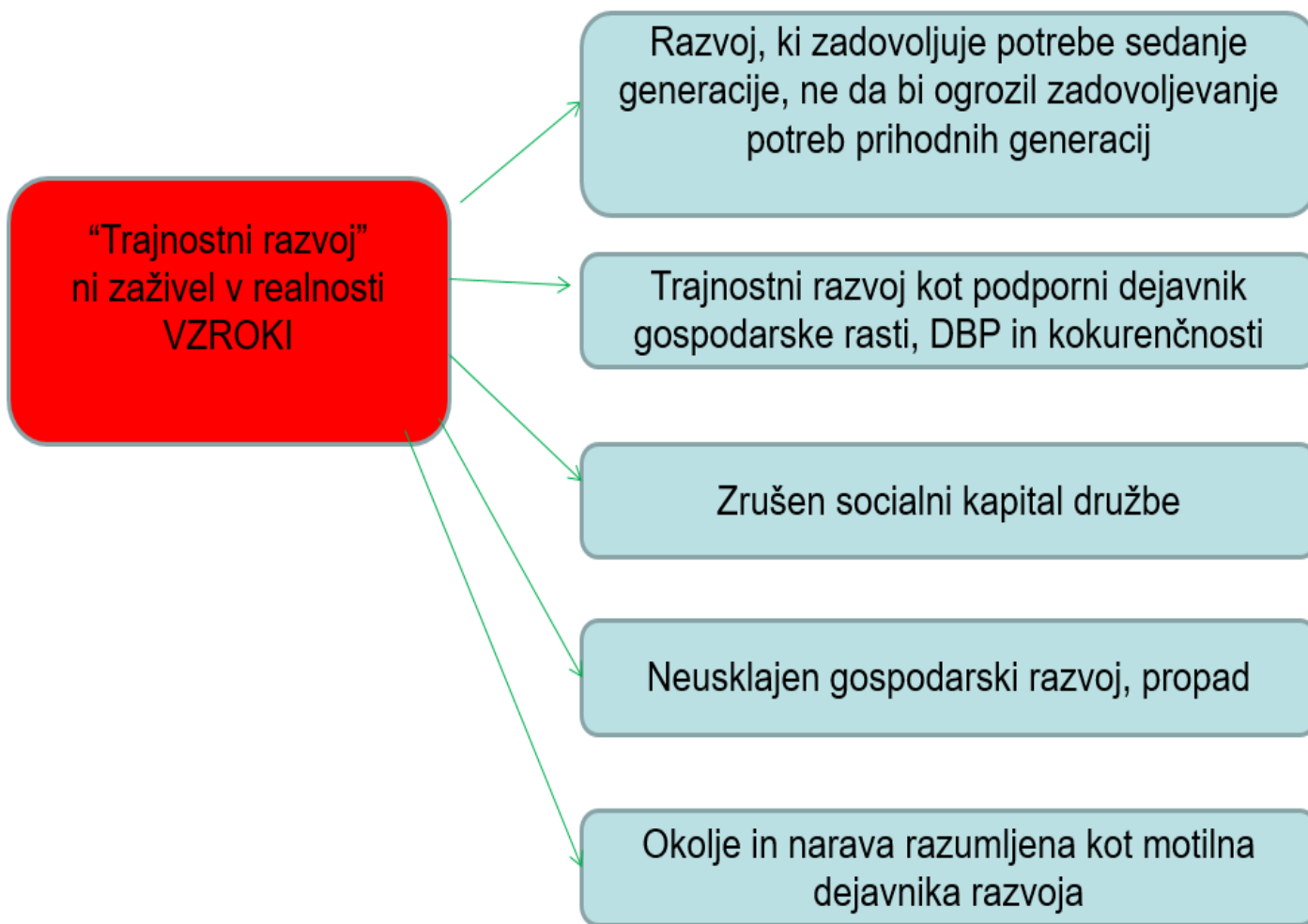

Nalozbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Šola za ravnatelje

RAZUMEVANJE BESEDNE ZVEZE "TRAJNOSTNI RAZVOJ"

POTREBA PO RE-DEFINICIJI RAZUMEVANJA POMENA TRAJNOSTI

TRAJNOST NAPREDEK

**UDEJANJANJE TRAJNOSTI V PRAKSI,
DEKLARATIVNA DOGOVARJANJA BREZ
USPEHA**

**CELOVIT RAZVOJ,
RAZVOJ PO DELIH NI MOGOČ**

**VEČDIMENZIONALNOST
GOSPODARSKA DIMENZIJA JE LE ENA**

**SPECIFIČNOST LOKALNEGA OKOLJA
NAMESTO GLOBALIZMA**

**VKLJUČENOST LOKALNE SKUPNOSTI
NAMESTO SVETILNIŠKEGA PRISTOPA**

**ETIČNE VREDNOTE: ENAKOPRAVNOST
NOTRANJE REZERVE, PREVIDNOST,
PREVENTIVA**

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

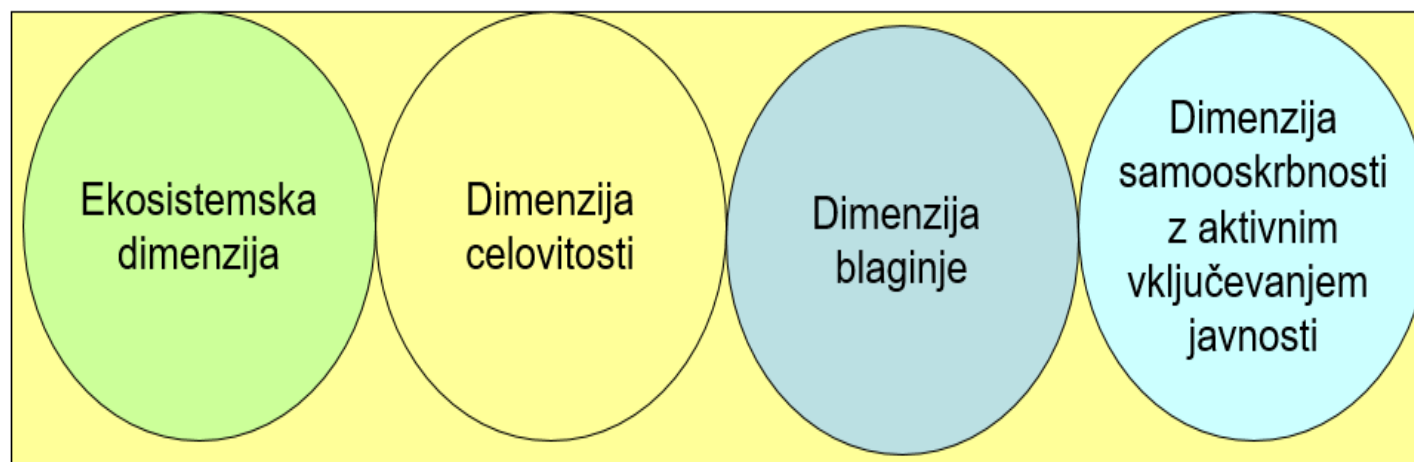
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
za regionalni razvoj

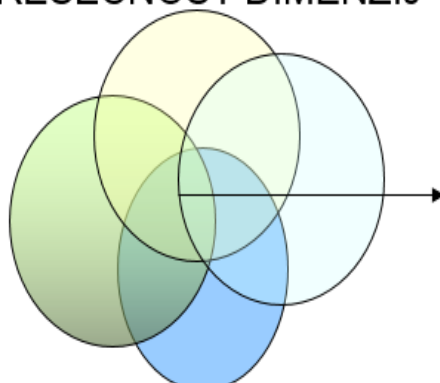
Šola za ravnatelje

Nalogo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Definiranje trajnostnih dimenzij

POVEZLJIVOST IN PRESEČNOST DIMENZIJ – SEKUNDARNI IN TERCIARNI NIVO

Večplastnost povezav:
POVSEM NOVE PRILOŽNOSTI
OSNOVANE NA LOKALNI IN
REGIONALNI
RAVNI

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

OD LETA 2015 DO 2022 NI DOSEŽEN NOBEN CILJ, STANJE SE STRAŠANSKO POSLABŠUJE

Cilji trajnostnega razvoja

Cilji trajnostnega razvoja (Sustainable Development Goals), znani tudi kot globalni cilji, ki so jih leta 2015 sprejele vse države članice Združenih narodov kot splošen poziv k ukrepanju za odpravo revščine, zaščito planeta in zagotovitev, da bodo ljudje do leta 2030 uživali mir in blaginjo.

Slika 2: Sustainable development goals (<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>) oz. Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja (Statistični urad RS <https://www.stat.si/Pages/cilji>)

Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

Revščina – se pogloblja, tudi v Sloveniji

Coronavirus: World Bank warns 60m at risk of ...
bbc.com

Years-long conflict continues to breed ...
globaltimes.cn

Middle-income countries at risk of dramatic incre...
devex.com

Conflict, State Fragility Are Key ...
goodfaithmedia.org

Audit preview: Child poverty
eca.europa.eu

Speech on Poverty - The Video Ink
thevideoink.com

UN: Pandemic Will Push 34 Million Peo...
greenqueen.com.hk

We must go beyond singula...
theconversation.com

Relative vs Absolute Poverty: Defining Different Types ...
habitatforhumanity.org.uk

Exposing the great 'poverty reduction' lie | As...
aljazeera.com

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Nalozbe sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Sola za ravnatelje

Re-definicija razumevanja trajnostnega razvoja

Sistem babuške

ZAKAJ DOSEDANJE RAZUMEVANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA NE ZADOŠČA?

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev
Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Nalozbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Šola za ravnatelje

Planetarne meje, ki jih ne bi smeli prekoračiti, pa smo jih:

1. kemično onesnaževanje,
2. uporaba gnojil,
3. poraba sveže vode,
4. sprememba rabe zemljišč iz divjih ekosistemov v obdelovalne,
5. izguba biotske raznovrstnosti,
6. onesnaževanje zraka,
7. tanjšanje ozonske plasti,
8. podnebne spremembe in

9. zakisanost oceanov.

Strokovno srečanje pomočnikov ravnateljev

Vključevanje vseh za učenje in vloga pomočnika ravnatelja

Če človeštvo zadrži svoje vplive znotraj teh meja, bodo ekosistemi lahko delovali, če pa se vplivi stopnjujejo čez te meje, tvegamo preživetje na planetu. Kajti trajno izčrpavanje narave ji odvzema sposobnost ohranjanja ravnotežja.

Analize so pokazale, da smo presegli 4 od 9 mejnikov. Sledi velika nevarnost „domino efekta“.

Zemlja je onesnažena s **preveč gnojili**, ki razdirajo **dušikove in fosforjeve cikle**.

Naravne habitate na kopnem, kot so gozdovi, travniki, barja, **preveč spreminjamo v mrtve ekosisteme**.

Veliko **prehitro segrevamo zemljino ozračje** in vanj spuščamo ogljikov dioksid v prevelikih količinah.

Povzročamo **izgubo biotske raznovrstnosti**, ki več kot stokrat presega normalno izumiranje.

Na Zemlji že zdaj živimo zunaj varnih meja, zato bo **okoljska škoda nepredstavljivo še večja**, ko se sprožijo domino efekti.

Pustimo naravi, da se sama obnavlja, zato pustimo tam, kjer živimo, divje koticke, ne pokosimo trave takoj, naj zrastejo različno visoke trave, grmišča, pustimo pticam cvetove posušenih rož, omogočimo zemlji, da bo lahko vpijala vodo, zato **ne betonirajmo in ne asfaltirajmo**.

Pustimo naravi, da razvije cele cikle, od semena, cvetov do semen, zato **ne odstranjujmo rastlin**. Dajmo del našega vrta čmrljem, čebelam, divjim opraševalcem, posejmo cvetoče rastline, kjer bodo lahko nabirale žuželke med.

Posadimo drevesa, grmičevja, **divje rastline pustimo rasti celotno sezono**, samo tako bomo lahko pomagali naravi.

POTREBNE SO TAKOJŠNJE KONKRETNE SPREMEMBE

PERMAKULTURA - REGENERATIVNI PRISTOP

TEKMOVANJE Z NARAVO

UNIČENJE ZEMLJE

MONOKULTURA

SIROMAŠENJE

PARTNERSTVO Z NARAVO

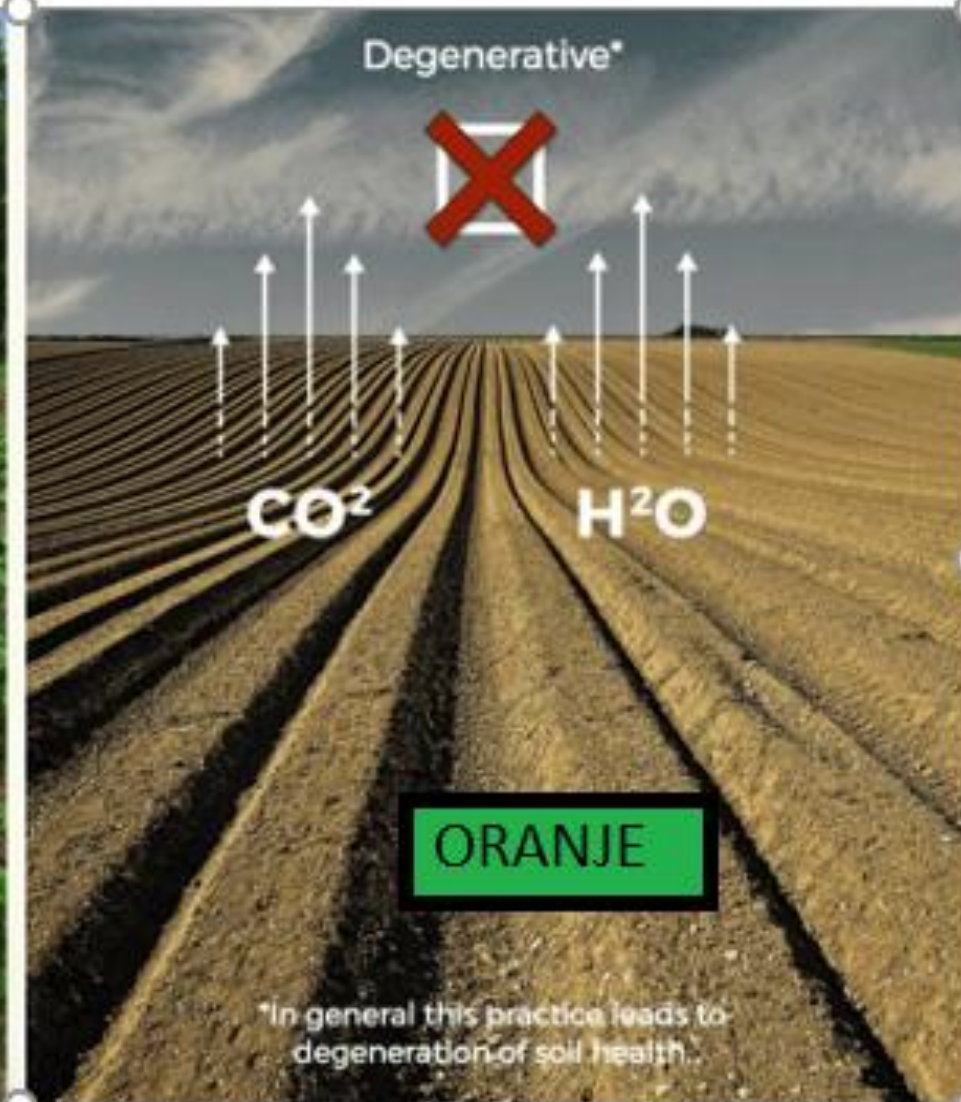
VAROVANJE ZEMLJE

DIVERZITETA

CELOVITOST

MEŠANI POSEVKI BOGATIJO PRST

VERTIKALNI PRISTOPI OBDELAVE PRSTI

Stanje prsti v Sloveniji in po svetu

**Rodovitna prst izumira. Ukrepati moramo zdaj.
Od nje so odvisni naša hrana, voda in zrak.**

Če ne bomo spremenili našega ravnanja s prstjo, **bi lahko do leta 2050¹ izgubili več kot 90 % rodovitne prsti**. Tako bi postalo svetovno pomanjkanje hrane neizogibno.

Gibanje Rešimo prst predstavlja odgovor na to krizo. Gre za svetovno civilno gibanje, katerega namen je vzbuditi ozaveščen pristop k reševanju naše prsti in planeta. Najprej je treba poudariti, da gre za **ljudsko gibanje**.

Naš cilj je pridobiti aktivno podporo več kot 3,5 milijarde ljudi (več kot 60 % svetovnih volivcev), da bi ekološka vprašanja postala volilna vprašanja in prednostna naloga vlad po vsem svetu.

Zakaj je prst tako pomembna?

Degradacija prsti predstavlja eno največjih groženj človeštvu, saj vpliva na:

1. hrano

95 % naše hrane zraste v tanki, vrhnji plasti prsti. Za rast hrane z zadostno hranilno vrednostjo mora biti **minimalna raven organskega ogljika v zgornji plasti tal 3 %**. Tega standarda ne dosegamo:

- v večjih evropskih kmetijskih državah **45 % prsti vsebuje manj kot 2 % organskega ogljika¹**;
- v zadnjih 150 letih² je bila **izgubljena polovica vrhnje plasti prsti na planetu**;
- **62 % indijske prsti vsebuje manj kot 0,5 % organskega ogljika³**;
- vsako minuto se **v puščavo spremeni** obdelovalna površina⁴ v velikosti 30 nogometnih igrišč.

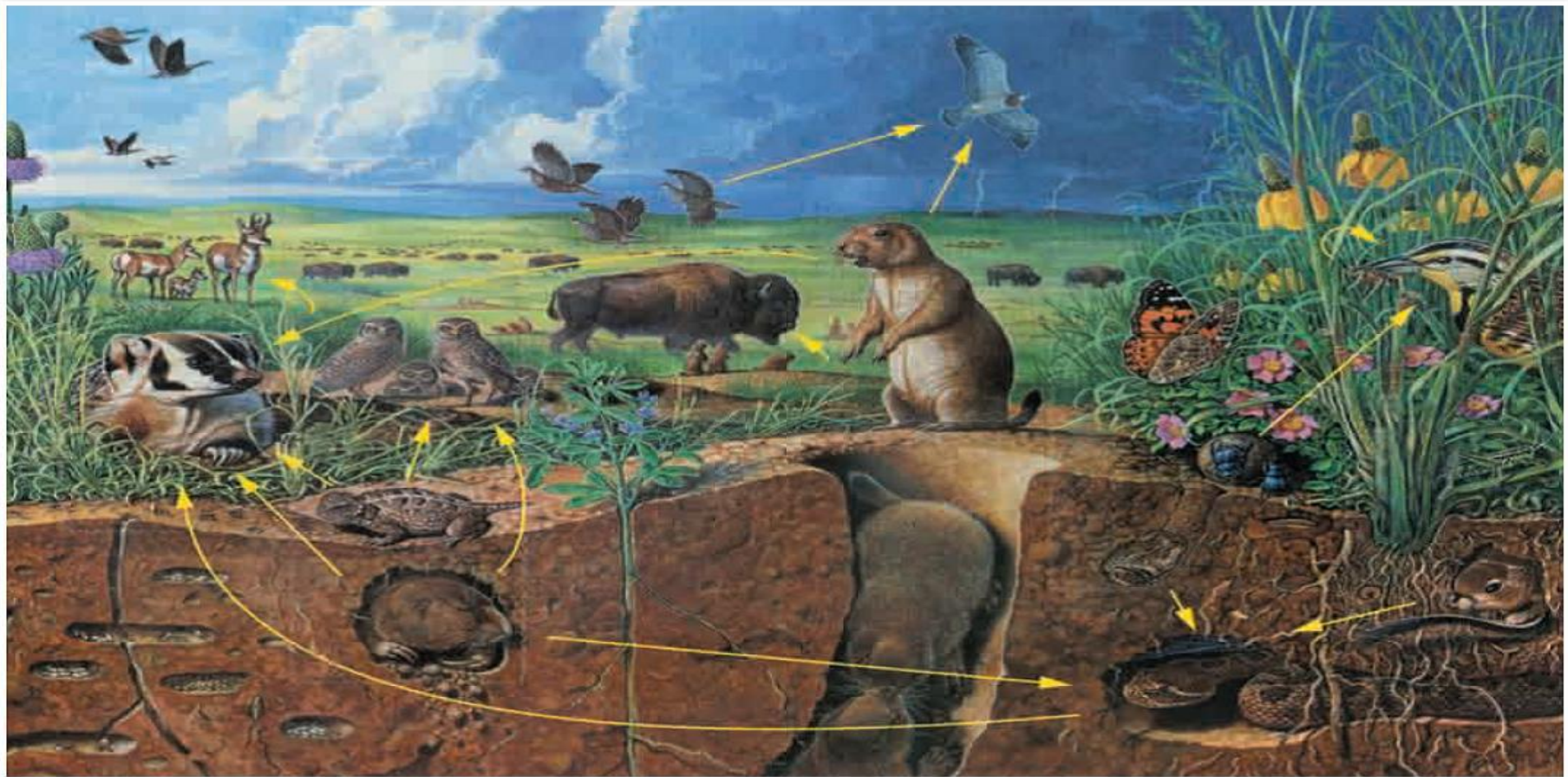
KONVENCIONALNA OBDELAVA UBIJA ŽIVLJENJE

GLOBOKO ORANJE POMORI ORGANIZME

KLJUČNO JE ZAGOTAVLJATI NARAVNO DELOVANJE EKOSISTEMOV

OHRANIMO ŽIVJENJE V PRSTI

Naravno kmetovanje je način, ki upošteva naravo in deluje **pri načelu prehajanja (ne napredka ali razvoja)**

4 glavna načela naravnega kmetovanja so:

1. Brez obdelave prsti: brez oranja in okopavanja

- korenine, mikroorganizmi in v prsti živeče živali rahljajo prst veliko bolj kot oranje in rezanje prsti

2. Brez gnojenja

- v prsti potekajo življenjski cikli, gnoj ne podpira rastlin

3. Brez kemikalij

- Narava je v popolnem ravnovesju in ruši ga človek z obdelovanjem in gnojenjem

4. Brez pletja in zatiranja plevela: vključimo ga v pridelavo

NARAVNO KMETOVANJE JE POT K SAMOOSKRBI

TAKŠNA JE PRST BREZ ORANJA

RAZLIKA MED ŽIVO IN MRTVO ZEMLJO JE V PRISOTNOSTI ŽIVLJENJA

IMPLEMENTACIJA TRAJNOSTNOSTI V ŽIVJENJU

PRIMER ALTERNATIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA PO SMERNICAH TRAJNOSTNOSTI

MEDNARODNI CENTER ZA SAMOOSKRBO DOLE

Ekosistemska kmetija in Center vitalnega življenja

SADIKE

JURTA

ZEN VRT

DOŽIVLJAJSKI VODNI
EKOSISTEM

STANJE LETA 2010 - MONOKULTURA

STANJE DANES

STANJE DANES

JURTA KOT BIVANJSKI OBJEKT

NOTRAJNJOST JURTE

UPORABA LESA

UPORABA LESA

KORIŠČENJE ENERGIJE ZEMLJE

ZEMĽANKA – KONSTANTNA TEMPERATURA

RAZVOJ ZNANJ ZA MEDNARODNE PROBLEME

ISKANJE REŠITEV ZA GLOBALNE PROBLEME

UČENJE Z IZKUŠNJO

SODELOVANJE Z NARAVO KOT NAČIN ŽIVLJENJA

OBNOVA NARAVE

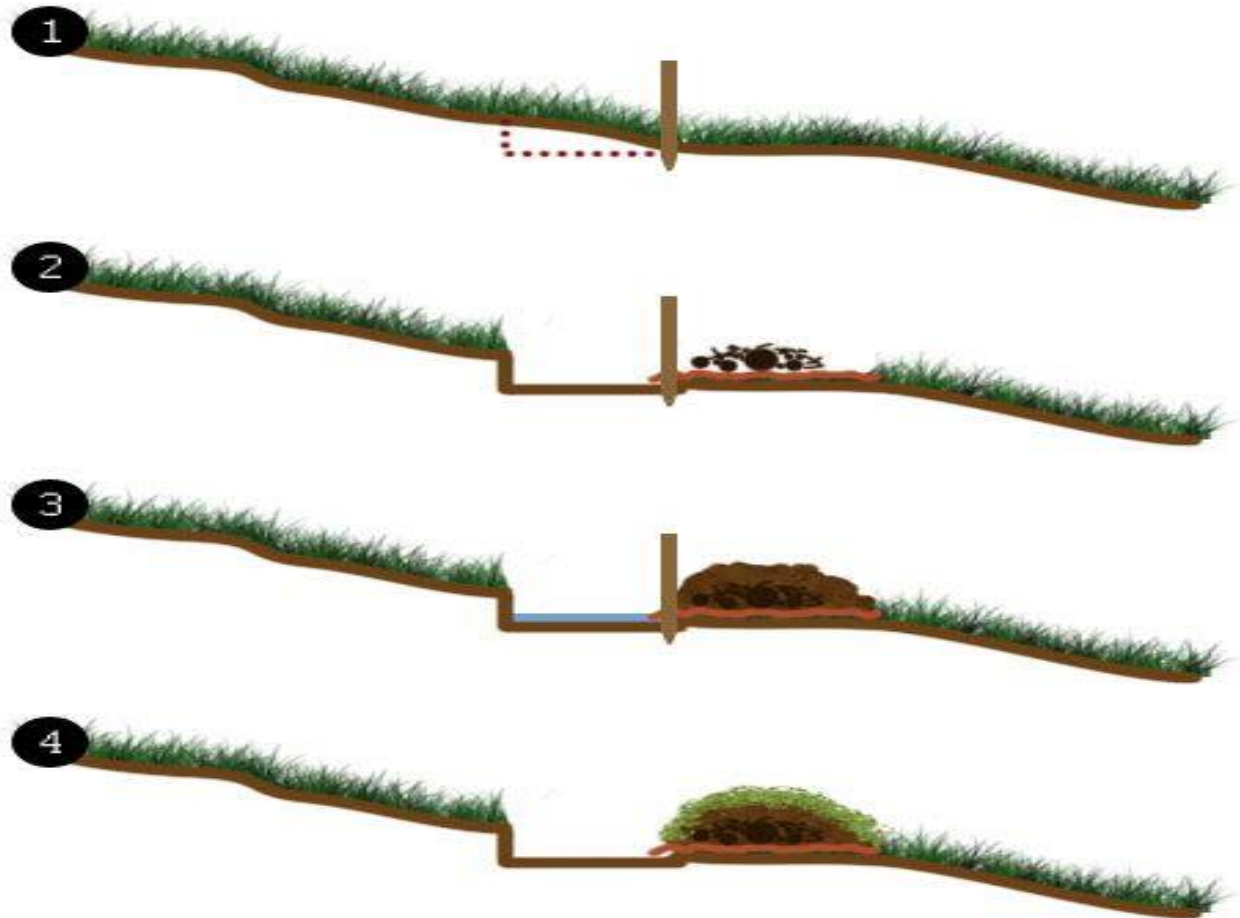
Podpora divjim rastlinam

Zmanjševanje vpliva kmetovanja

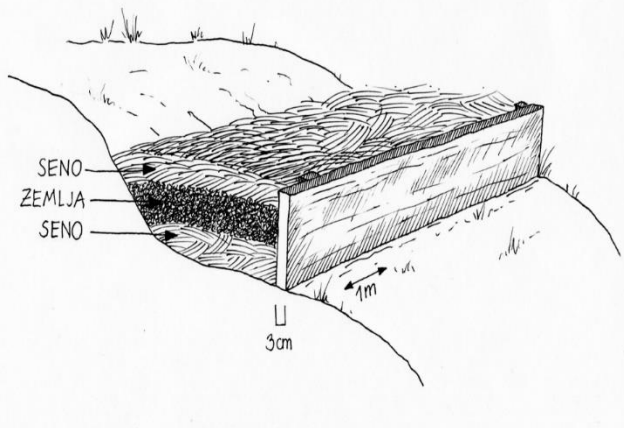
Podpora divjim opraševalcem

BLUE GREEN INFRASTRUCTURE

SAMOZALIVALNI SISTEMI

PODZEMNO ZALIVANJE S PADAVINAMI

ZADRŽEVANJE VODE

SKODELICE V TLEH ZA ZADRŽEVANJE VODE

NOTRANJI ZADRŽEVALNI SISTEMI

SISTEMI BREZ ZALIVANJA

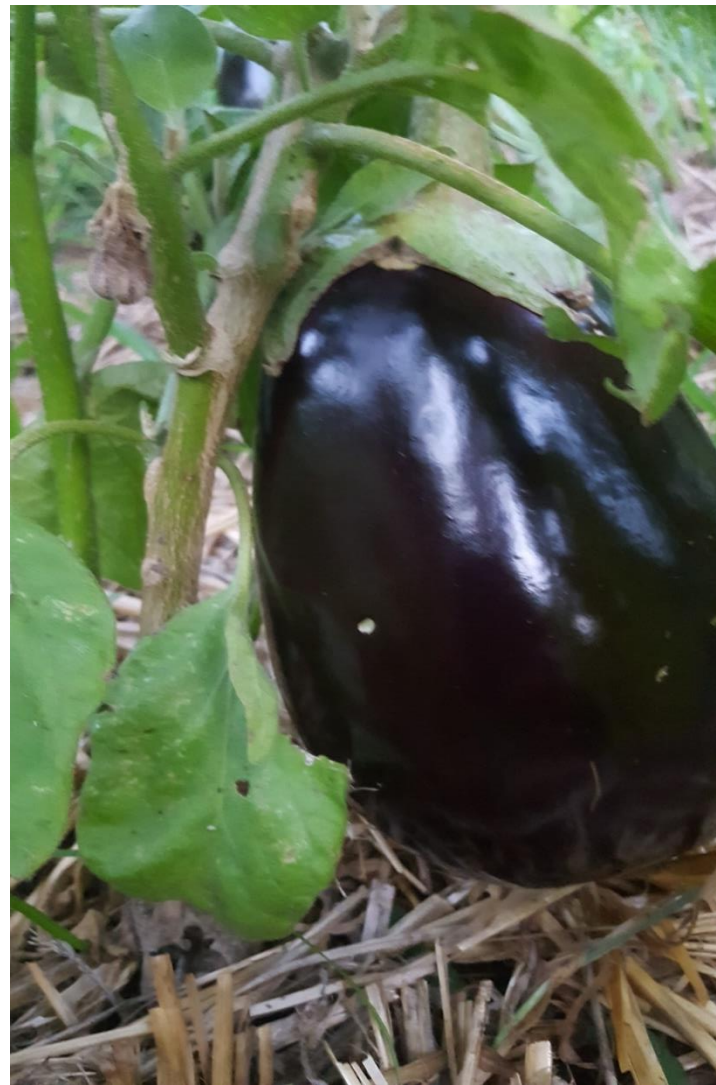
PODPOBOČNI SISTEMI

VERTIKALNI SISTEMI

ZASTIRANJE

JAGODIČEVJE - ANTIOKSIDANTI

BREZ KEMIKALIJ

NEŠPLJE TRADICIONALNE VRSTE

KUTINE

VRAČANJE DIVJE NARAVE

PRIVABIMO DIVJE OPRAŠEVALCE

Ana Vovk

Ustanoviteljica in vodja Učnega poligona za samooskrbo Dole. Redna profesorica in doktorica znanosti.

[Uredi](#)

HVALA ZA POZORNOST!